

Derleme Makalesi/Review Article

Kadına Yönelik Şiddette Yaşanılan Toplumsal Sorunlar,
Mücadele Stratejileri ve Hemşirenin Rolü

Yılmaz SARIBOĞA¹

Social Problems Experienced in Violence Against Women, Struggle Strategies and the Role of the Nurse

ÖZ

Kadına yönelik şiddet, tarih boyunca var olan ve toplumun genel refahını olumsuz etkileyen bir sorundur. Fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik olmak üzere çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. Şiddetin temel kaynağı, kadın ve erkek arasındaki güç eşitsizliğidir ve ataerkil toplum yapısından doğar. Kadınların şiddete maruz kalma oranı yüksektir ve bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkilliğin devam ettiğini gösterir. Fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik şiddet, flört şiddeti, mobbing gibi çeşitli türleri bulunur ve her biri kadının fiziksel sağlığı, psikolojik refahı ve ekonomik durumu üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, adalete erişim ve mevzuatın güçlendirilmesi, politika ve koordinasyon, koruyucu ve önleyici hizmetlerin sunumu, toplumsal farkındalığın artırılması, veri toplama ve istatistiklerin analizi gibi stratejiler benimsenmelidir. Bu stratejiler, şiddetin önlenmesi, mağdurların desteklenmesi ve şiddetin kabul edilemez olduğu konusunda toplumun genel bir uzlaşısının sağlanmasına yardımcı olur. Sağlık profesyonelleri, özellikle hemşireler, bu mücadelede önemli bir rol oynar. Hemşireler, kadına yönelik şiddette farkındalığı artırmak için düzenledikleri eğitim programları, toplumda şiddet konusunda farkındalık yaratmaya yardımcı olabilirler

Anahtar kelimeler; Cinsiyete dayalı şiddet, fiziksel şiddet, hemşirenin rolü, kadın sağlığı

ABSTRACT

Violence against women is a problem that has existed throughout history and negatively affects the general welfare of society. It takes various forms, including physical, economic, sexual and psychological. The main source of violence is the inequality of power between men and women and arises from the patriarchal social structure. The rate of women's exposure to violence is high and this shows that gender inequality and patriarchy persist. There are various types of violence, such as physical, economic, sexual, psychological violence, dating violence and, mobbing, all of which have negative impacts on women's physical health, psychological well-being and economic status. In combating violence against women, strategies such as access to justice and strengthening legislation, policy and coordination, provision of protective and preventive services, raising public awareness, data collection and analysis of statistics should be adopted. These strategies help to prevent violence, support victims and build a general public consensus that violence is unacceptable. Health professionals, especially nurses, play an important role in this struggle. Training programs organized by nurses to raise awareness about violence against women can help raise awareness about violence in society.

Key words; Bullying, gender-based violence, nurse's role, women's health

¹ **Sorumlu Yazar;** Uzm. Hemşire, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Van, Türkiye, **ORCID ID:** 0000-0001-6348-2797, **e-mail:** saribogayilmaz@gmail.com

Geliş Tarihi: 21.05.2024 **1. Revizyon:** 04.09.2024 **Kabul Tarihi:** 17.10.2024 **Online Yayın Tarihi:** 30.11.2024

Atf/Citation: Sariboga Y. (2024). Kadına yönelik şiddette yaşanan toplumsal sorunlar, mücadele stratejileri ve hemşirenin rolü. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 10 (3), 242-249.

Bu derleme 24-26 Nisan 2024 tarihinde düzenlenen 8.Uluslararası Adli Hemşirelik Kongresi'inde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Violence in society is a problem that has existed throughout history. In 2002, the World Health Organization defined violence as the intentional use of physical force or threatening force against oneself, another person or a community in a way that can lead to physical or psychological harm, death, developmental problems or deprivation. Studies conducted by the World Health Organization (WHO) clearly show that women are the most exposed to violence (WHO, 2002). Violence is a form of the strong imposing its will on the weak and is based on unequal power relations. Violence against women manifests itself in various forms: emotional, verbal, economic, sexual and physical. Sexual violence exhibits the most brutal face of this type of violence (Dağcı S & Ören B, 2019). Violence against women can occur for various reasons and these reasons can be individual, familial, social or environmental. However, the main source of this violence is the power inequality between men and women arising from the patriarchal social structure (Seçkin, Arslan, & Selçuk Tarı, 2022).

According to a study conducted by the United Nations Development Program (UNDP) in 2020, the proportion of women aged 15 and over who experience physical and/or sexual violence by their partners varies across different regions. For example, in Europe and Central Asia it is approximately 28%, while in South Asia and Sub-Saharan Africa it reaches 31%. In Bangladesh, 52%, in Bolivia 59%, in Afghanistan 51% and in Turkey 38% of women experience such violence (UNDP, 2020). In addition, in the set of guidelines on combating violence against women published in 2023, "How do you seek your rights when you are subjected to violence?", "Roadmap for access to justice", "Health examination and rights-seeking process in cases of sexual assault", "Report violence against women, be a partner in the solution", the brochures include information on the steps women can take when seeking their rights, the institutions and organizations they can get help from, the paths to be followed by those who witness violence, the critical steps to be taken in cases of sexual assault and how to prepare a safety plan (UNDP, 2023). The latest large-scale violence against women survey conducted in Turkey reveals that 36% of women are subjected to physical violence, 44% to emotional violence, 12% to sexual violence and 30% to economic violence (Hacettepe, 2014). This situation leads to physical, emotional and economic harm to women and negatively affects the general welfare of society (Seçkin et al., 2022).

GİRİŞ

Toplumda şiddet, tarih boyunca var olan bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü, 2002 yılında şiddeti, fiziksel veya psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına veya yoksunluğa yol açabilecek şekilde amaçlı olarak kendine, başkasına veya bir topluluğa karşı fiziksel güç veya kuvvetin tehdit edici biçimde kullanılması olarak tanımlamıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan çalışmalar, kadınların şiddete en çok maruz kalan taraf olduğunu açıkça göstermektedir (WHO, 2002). Şiddet, gücünün zayıfa iradesini dayatma biçimidir ve temelinde eşitsiz güç ilişkileri yatar. Kadına yönelik şiddet, duygusal, sözlü, ekonomik, cinsel ve fiziksel olmak üzere çeşitli biçimlerde kendini gösterir. Cinsel şiddet, bu tür şiddetin en acımasız yüzünü sergiler (Dağcı S & Ören B, 2019). Kadına yönelik şiddet, çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilir ve bu sebepler bireysel, ailesel, toplumsal veya çevresel olabilir. Ancak, bu şiddetin temel kaynağı ataerkil toplum yapısından doğan kadın ve erkek arasındaki güç eşitsizliğidir (Seçkin et al., 2022).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 2020 yılında yapılan bir araştırmaya göre, partnerleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddet gören 15 yaş ve üzeri kadınların oranları farklı bölgelerde değişmektedir. Örneğin, Avrupa ve Merkez Asya'da bu oran yaklaşık olarak %28'dir, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika'da bu oran %31'e ulaşmaktadır. Bangladeş'te %52, Bolivya'da %59, Afganistan'da %51 ve Türkiye'de ise %38 kadın, bu tür şiddete maruz kalmaktadır (UNDP, 2020). Ayrıca 2023'te yayınlanan kadına yönelik şiddetle mücadele rehber setinde "Şiddete uğradığınızda hakkınızı nasıl ararsınız?", "Adalet erişim yol haritası", "Cinsel saldırı durumlarında sağlık muayenesi ve hak arama süreci", "Kadına yönelik şiddeti ihbar et, çözüme ortak ol" isimli broşürler, kadınların haklarını ararken atabilecekleri adımlar, yardım alabilecekleri kurum ve kuruluşlar, şiddete tanık olanların izlemesi gereken yollar, cinsel saldırı vakalarında atılması gereken kritik adımlar ve güvenlik planının nasıl hazırlanacağı gibi konularda bilgiler yer almaktadır (UNDP, 2023). Türkiye'de gerçekleştirilen son geniş çaplı kadına yönelik şiddet araştırması, kadınların %36'sının fiziksel, %44'ünün duygusal, %12'sinin cinsel ve %30'unun ekonomik şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Hacettepe, 2014). Bu durum, kadınların fiziksel, duygusal ve ekonomik olarak zarar görmesine yol açar ve toplumun genel refahını olumsuz etkiler (Seçkin et al., 2022).

Çeşitli çalışmalar, kadına yönelik şiddetin temel nedenlerinin eşin ani öfkesi, maddi/ailevi sorunlar, kıskançlık, ekonomik sıkıntılar, ikili ilişkilerden

kaynaklı problemler ve psikolojik sorunlar olduğunu ortaya koymuştur (Çifçi & Yasemin, 2022; Genç, Altıparmak, & Gündüz Ustabası, 2019). Ayrıca, annesi şiddete maruz kalan çocukların psikolojik problemler yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Seyrek & Gencer, 2022). Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumların geliştirilmesi ve kadına yönelik şiddet belirtilerini tanıma konusundaki farkındalığın artması, şiddeti azaltmada önemli bir rol oynayabileceği saptanmıştır (Dikmen & Marakoğlu, 2019; Rukiye & Kılınçel, 2020).

Türkiyede yapılan çalışmalarda; genç yaşta evlilik, düşük eğitim düzeyi, alkol kullanımı, çocukluk travması veya istismar öyküsü, zorla evlendirilme, yoksulluk, sosyal destek eksikliği, istihdam fırsatlarının eksikliği; erkeğin kadın üzerindeki üstünlüğünün ve egemenliğinin kültürel kabulü, şiddetin kabulü, kültürel uygulamalar ve toplumsal düzeyde zayıf yasal yaptırımlar olarak belirlenmiştir (Tekkas Kerman & Betrus, 2020).

Kadına yönelik şiddet, ister özel ister kamusal alanda olsun, kadınlara acı veren, psikolojik ve cinsel zarar riski taşıyan, keyfi olarak veya zorlama yoluyla özgürlüklerini ellerinden alan her türlü davranışı içerir. Bu tür davranışlar, toplumsal cinsiyet temelli olup kadınların güvenliğini tehdit eder ve insan haklarına aykırıdır (Güler & Erbil, 2022). Kadına yönelik şiddetle mücadelede, eşitlikçi bir toplum yapısı ve bilinçli bir toplumun desteği önemlidir (Seçkin et al., 2022).

Bu makale, kadına yönelik şiddet konusundaki toplumsal sorunları tanımlamayı, mücadele stratejilerini incelemeyi ve hemşirelerin bu alandaki rolünü vurgulamayı amaçlamaktadır.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ

Fiziksel Şiddet: Kadınlara yaptırım, korkutma ve baskı amacıyla kaba kuvvetin kullanılmasını içeren bir davranış biçimidir. Vurarak, iterek, tekmeleyerek, yumruklayarak, boğarak, ısırarak, eşya fırlatarak veya yaralayarak, sonunda ölümlü sonuçlanabilen bir eylemi içeren fiziksel şiddet, pasif olmayan, amaçlı ve acı verici bir niteliğe sahiptir. Bu tür şiddetin dışsal ve gözlemlenebilir nitelikleri, intihal gibi içsel süreçlerden daha kolay fark edilebilir (Akgül & Uğurlu, 2021; MORÇATI, 2024b; WHO, 2024).

Ekonomik Şiddet: Paranın ve diğer ekonomik kaynakların kadınlar üzerinde kontrol, baskı ve tehdit aracı olarak kullanılması şeklinde tanımlanır. Bu, kadınların finansal bağımsızlığını ve karar alma yeteneklerini engelleyen bir davranış biçimidir (Akgül & Uğurlu, 2021). Kadının çalışmasına engel olmak, istemediği işte zorla çalıştırmak, harcamalarını kısıtlatmak, gelirini elinden almak, az para vererek çok şey

beklemek, kadının kendini geliştirecek etkinlikleri engellemek, iş yerinde olay yaratmak suretiyle kadının işten atılmasına neden olmak yer almaktadır (Şahin & Avcı Başboğa Nihal, 2023).

Cinsel Şiddet: Cinsel şiddet, cinselliğin kadını sindirme, korkutma ve tehdit etme amacıyla kullanılması şeklinde tanımlanır. Kaba güç kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, cinsellikle cezalandırmak, kadını bir cinsel nesne gibi görmek, zorla pornografik içerikleri izletmek, istenmeyen sayıda çocuk doğurmaya veya kürtaj olmaya zorlamak, cinsel organlarına zarar vermek, cinsel özelliğini aşağılamak taciz ve tecavüz gibi davranışları içerir (Akgül & Uğurlu, 2021; Şahin & Avcı Başboğa Nihal, 2023).

Psikolojik Şiddet: Bir kadına duygusal veya zihinsel zarar vermek amacıyla yapılan bir dizi davranışı içermesine denir. Kadına bağırarak, hakaret etmek, aşağılamak, diğer kadınlarla kıyaslamak, zarar vermek veya öldürmekle tehdit etmek, diğer insanlarla veya ailesiyle ilişkilerini kısıtlamak, kişisel gelişimine engel olmak, yaşadığı şiddeti kendi sorumluluğu olarak görmek, kültürel farklılıklarını reddetmek ve bastırmaya çalışmak şeklindedir (Akgül & Uğurlu, 2021; Şahin & Avcı Başboğa Nihal, 2023).

Tek Taraflı Israrlı Takip: Israrlı takip, kişinin özgürlüğünü ve güvenliğini tehdit eden, istenmeyen ve sıkıntı verici bir dizi davranıştır. Bu davranışlar arasında sürekli izleme, istenmeyen iletişim kurma, asılsız dedikodular yayma ve duygusal manipülasyon bulunur. Mağdurun yaşam alanlarına izinsiz giriş yapma veya zarar verme de dahil olmak üzere, mağduru korkutmayı, endişelendirmeyi ve kontrol altına almayı amaçlar (Kadın Dayanışma Vakfı, 2024).

Flört şiddeti: Flört şiddeti, bir ilişkide partnerin fiziksel, cinsel, psikolojik ve dijital şiddet içeren davranışlarda bulunmasıdır. Bu tür şiddet, partnerin egemenlik kurma ve kontrol etme amaçlarıyla gerçekleştirilir. Özellikle 13-23 yaş aralığında flört ilişkilerinde sıkça görülen bir şiddet türüdür. Flört şiddetine maruz kalan kişiler genellikle kendilerini güçsüz hissederler ve şiddetin adını koymakta zorlanabilirler (MORÇATI, 2024a). Flört şiddetinin bazı formları içerisinde;

- ✓ Sevgilinin/partnerin korkutucu ve özsaygıyı zedeleyici konuşmalar yapması,
- ✓ Diğer insanların önünde kişiyi küçük düşürmek, alay etmek, hakaret etmek veya aşağılamak. "Koruma" veya "namus" bahaneleriyle müdahale etmek,
- ✓ Kıskançlık göstererek kişinin ilişkilerini kısıtlamak veya başkalarıyla iletişimini engellemek,

- ✓ Fiziksel şiddet içeren davranışlar, örneğin tokat atmak, yumruk atmak veya saç çekmek,
- ✓ Cinsel şiddet içeren davranışlar, örneğin zorla cinsel ilişki teklif etmek veya istenmeyen cinsel temas sağlamak şeklinde olmaktadır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2024).

Mobbing: iş yerinde bir veya birden fazla kişi tarafından sistematik olarak uygulanan kötü muamele, tehdit, şiddet ve aşağılama gibi davranışları ifade eder (Aşkın & Aşkın, 2018). Örnek olarak, işverenin bir çalışanı sürekli eleştirilmesi, zor işleri sadece ona vermesi, mesaiye kalmayı sürekli talep etmesi ve kalamadığında aşağılaması gibi davranışlardır. Mobbing, cinsel isteği reddetme gibi nedenlerle intikam amacıyla da uygulanabilir ya da sadece kişinin cinsiyeti gibi özelliklerinden dolayı da yaşanabilir (Şen Küpeli, 2024). Mobbing, iş performansını, sağlığı ve psikolojik refahı olumsuz etkiler. Bu nedenle, mobbingin tespit edilmesi ve önlenmesi önemlidir. Kurbanlar, işyeri politikalarından, sendikalardan veya hukuki destekten faydalanabilirler. İşverenler, yöneticiler ve çalışanlar iş birliği yaparak mobbingi önlemeli ve olumlu bir çalışma ortamı sağlamalıdır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2024).

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİN ETKİLERİ

Toplumsal Cinsiyet Roller ve Ataerkillik: Toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkillik, kadına yönelik şiddetin kökenlerinden biridir. Ataerkillik, erkeklerin toplumsal, politik ve ekonomik olarak üstünlüğünü savunan ve kadınların ikincil konumlandırılmasını destekleyen bir ideolojidir. Bu ideoloji, erkek egemenliği ve kadınların itaati üzerine kurulu toplumsal normlar ve değerler sistemini içerir. Bu normlar ve değerler, erkeklerin güçlü, aktif ve karar verici rolüne odaklanırken, kadınların ise pasif, bakım veren ve ev içi işlerle ilişkilendirilen rolüne odaklanır (Aydınalp, 2020; Johnson, 2017).

Eğitim, iş ve toplumsal alandaki eşitsizliklerin etkisi: Eğitimdeki cinsiyet eşitsizliği, kız çocuklarının okula devamında yaşanan zorluklar, eğitimdeki cinsiyet ayrımcılığı ve toplumun kız çocuklarına erişimdeki kısıtlamaları gibi faktörleri ele alır. Bu eşitsizlikler, kadınların bilgiye ve kaynaklara erişimini kısıtlar, bu da kadınların ekonomik, sosyal ve politik güçlerini sınırlar ve dolayısıyla kadına yönelik şiddet riskini artırabilir (Unesco, 2018). Eğitimde ve işteki cinsiyet eşitsizliği, kadınların ekonomik katılımını kısıtlayabilir ve ekonomik bağımsızlıklarını sınırlayabilir. Bu durum, kadınların şiddet gördüklerinde ailelerinden veya şiddet uygulayan eşlerinden ayrılmakta zorlanmalarına neden olabilir. Eğitim ve iş alanındaki cinsiyet eşitsizliğinin kadına yönelik şiddet üzerindeki etkilerini değerlendirir ve

kadınların ekonomik güçlerini artırmanın şiddeti önlemede önemli bir faktör olduğunu vurgular (Klasen & Lamanna, 2009).

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Fiziksel ve Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkileri: Kadına yönelik şiddet, kadınların fiziksel sağlığını doğrudan etkileyebilir; yaralanma, kronik ağrı, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve diğer sağlık sorunlarına yol açabilir. Psikolojik etkileri ise daha da derin ve uzun süreli olabilir. Depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, madde bağımlılığı ve intihar düşünceleri gibi ciddi ruh sağlığı sorunlarına neden olabilir. Şiddet mağdurları, sosyal izolasyon ve özgüven kaybı yaşayabilir, bu da onların toplum içindeki etkileşimlerini ve ilişkilerini sınırlayabilir (Bükecek & Özkan, 2018).

Ekonomik Etkileri: Kadına yönelik şiddet, kadınların iş gücüne katılımını engelleyebilir ve kariyer gelişimlerini sınırlayabilir. Şiddet mağdurları işlerini kaybedebilir veya iş bulmada zorluk çekebilir, bu da onların ekonomik bağımsızlıklarını ve maddi refahlarını tehlikeye atar. Ayrıca, şiddetin tedavi ve hukuki süreçlerle ilişkili maliyetleri de kadınların ve ailelerinin ekonomik durumunu olumsuz etkileyebilir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2024).

Sosyal ve Kültürel Etkileri: Şiddet, kadınların toplum içindeki rollerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkiler. Şiddetin normalleştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirir ve bu durum nesiller boyu devam edebilir. Kadınların toplumsal ve kültürel yaşamda aktif rol almasını engelleyen bu durum, genel olarak toplumsal ilerlemeyi yavaşlatır ve cinsiyet eşitliği mücadelesine zarar verir (Atay, 2018).

Toplum Sağlığı Üzerindeki Etkileri: Kadına yönelik şiddet, sadece bireyler için değil, toplum sağlığı için de ciddi bir sorun teşkil eder. Şiddetin etkileri, kadınların yanı sıra çocuklar ve genel toplum yapısını da olumsuz etkiler. Şiddet gören kadınların çocukları, duygusal ve davranışsal sorunlar yaşayabilir ve bu durum gelecek nesillerin sağlığını ve refahını tehlikeye atabilir (Karahana, Arpacı, & Esen, 2022).

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE STRATEJİLERİ

Kadına yönelik şiddetle mücadele stratejileri çok çeşitlidir ve genellikle çoklu bir yaklaşımı içerir. Bu stratejiler hükümetler, sivil toplum kuruluşları, yerel topluluklar ve uluslararası kuruluşlar tarafından benimsenir ve uygulanır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından hazırlanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2024 Yılı Faaliyet Planı" ve "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal

Eylem Planı” belgelerinde Türkiye’de uygulanan mevcut stratejiler şunlardır (ASHB, 2020, 2024)

Adalet Erişim ve Mevzuat: Şiddet mağdurlarının adalete erişimini kolaylaştırmak ve mevzuatı güçlendirmek için yapılan düzenlemelerdir (ASHB, 2020, 2024). Türkiye’de “Adalet Erişim ve Mevzuat” kavramı, bireylerin yargı sistemine adil ve eşit bir şekilde erişebilmelerini sağlamak için oluşturulan yasal ve idari düzenlemeleri ifade eder. Bu bağlamda yapılan çalışmalar, insan haklarına saygılı, hukuki öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde yargı reformlarını ve adalet erişimini güçlendirme çabalarını içerir. Adli yardım hizmetlerinin genişletilmesi, suç mağdurlarına yönelik destek sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi, bu düzenlemelerin önemli unsurları arasındadır. Bu tür faaliyetler, yargı süreçlerindeki adaleti artırmak ve bireylerin hukuki haklarını etkin bir şekilde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla yürütülmektedir (ADMHDB, 2024a, 2024b; HHGM, 2019).

Politika ve Koordinasyon: Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkili politikaların oluşturulması ve uygulanması için devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili taraflar arasındaki koordinasyon ve iş birliği büyük önem taşır. Bu iş birliği, farklı kurum ve kuruluşların kaynaklarını, bilgi ve deneyimlerini birleştirerek daha güçlü ve kapsamlı müdahale stratejileri geliştirmelerini sağlar. Ayrıca, politika yapımcıların ve uygulayıcıların bir araya gelerek şiddetle mücadele konusunda ortak bir anlayış ve yaklaşım geliştirmelerine olanak tanır. Bu koordinasyon, şiddetle mücadeledeki çabaların daha etkin ve verimli olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda mağdurlara sunulan destek ve hizmetlerin kalitesini de artırır (ASHB, 2020, 2024).

Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

Kadına yönelik şiddetle mücadelede, şiddeti önlemeye ve mağdurları güçlendirmeye yönelik çeşitli programlar ve hizmetleri kapsar. Bu hizmetler arasında, şiddetin önlenmesine yönelik eğitim programları, toplumda farkındalık yaratmayı amaçlayan kampanyalar ve şiddet mağdurlarına sunulan destek hizmetleri bulunmaktadır. Örneğin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)” belgesinde, şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanması, kurumlar arası işbirliği ve politika geliştirme gibi temel alanlarda iyileştirmeler hedeflenmektedir. Bu plan, şiddete sıfır tolerans ilkesiyle, kadına yönelik şiddetin her biçimiyle mücadelede, mevzuatın etkin uygulanmasını, önleme ve erken müdahaleyi hizmetlerin sunumunda temel yaklaşım haline getirmeyi, merkezi ve yerel düzeyde

erişilebilir hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlamaktadır (ASHB, 2020).

Toplumsal Farkındalık: Toplumsal farkındalık, kadına yönelik şiddetle mücadelede hayati bir rol oynar. Bu, toplumun her kesiminde şiddetin nedenlerini ve etkilerini anlamayı, şiddetin kabul edilemez olduğu konusunda genel bir uzlaşıya varmayı ve bu sorunla mücadelede aktif rol almayı teşvik eder. Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılması, şiddetin önlenmesi ve mağdurların desteklenmesi için gerekli politika ve programların geliştirilmesine katkıda bulunur. Eylem planlarında, çocuk yaştan itibaren şiddete yol açan tutumları ve davranış kalıplarını dönüştürmeyi, şiddet mağdurunu güçlendirmeyi ve şiddet uygulayanı rehabilite etmeyi hedefler. Ayrıca, toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması için eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının sürdürülmesi öngörülmektedir. Bu tür eylem planları ve faaliyetler, şiddetsiz bir toplum inşasında önemli adımlar olarak görülmektedir (ASHB, 2020, 2024).

Veri ve İstatistik: Şiddetle ilgili veri toplama ve istatistiklerin analizi, politika geliştirme ve mücadele stratejilerinin etkinliğini değerlendirmede önemli bir rol oynar. Şiddet olaylarının sıklığını, türlerini ve dağılımını anlamak için gerekli olan güvenilir ve ayrıntılı bilgileri sağlar (ASHB, 2024).

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun Türkiye analizine göre; şiddete maruz bırakılan her 10 kişiden 8’i kadın, yüzde 73’ü evli ve büyük oranda 31-55 yaş arasındadır. Failerin yüzde 90’ı erkek, en yüksek oranda ‘eş’ (%63) sonra diğer aile üyesleri (%21) olduğu saptandı (UNFPA, 2023). Veriler, şiddetin nedenlerini ve sonuçlarını daha iyi anlamak, risk faktörlerini belirlemek ve müdahalelerin etkisini ölçmek için kullanılır (ASHB, 2020, 2024). Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili istatistikler Aile Sosyal Hizmetli Bakanlığı, TÜİK, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu ve Üniversiteler tarafından elde edilmektedir (ASHB, 2024). Kadına yönelik şiddet konusunda veri toplandığı söylenebilir, ancak bu verilerin yeterli düzeyde olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Ferrari et al., 2021; McGarry & Ali, 2016).

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE HEMŞİRENİN ROLÜ

Kadına yönelik her türlü şiddet, toplum sağlığı açısından öncelikli bir sorundur ve bu sorunla mücadele etmek için multidisiplinlerin iş birliği yapması gerekmektedir. Bu disiplinlerden biri de sağlık çalışanlarıdır. Sağlık profesyonelleri hem şiddete maruz kalan kadınlara hem de şiddeti uygulayanlara yönelik müdahalelerde bulunarak,

şiddetin ve etkilerinin azaltılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu, kadınların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlamak için önemlidir (Aktaş, Kaya, & Daştan Bostancı, 2019; Güler & Erbil, 2022).

Şiddetin önlenmesinde, hemşirelik girişimleri birçok aşamada önemli bir rol oynamaktadır. Birincil, ikincil ve üçüncül koruma basamakları kullanılarak, hemşireler kadınların şiddete maruz kalmasını önlemeye odaklanmalıdır. Birincil koruma seviyesinde, hemşireler şiddetin ortaya çıkmasını engellemek için önlemler almalı, eğitimler düzenlemeli, öfke yönetimi konusunda danışmanlık sağlamalı ve kriz durumlarını önlemek için destek sistemleri oluşturmalıdır. İkincil koruma aşamasında, hemşireler şiddeti durdurmak için müdahalelerde bulunmalıdır. Üçüncül koruma düzeyinde ise, hemşireler danışmanlık yaparak kadınların rehabilitasyon süreçlerine destek olmalı ve iyileşme sürecini hızlandırmalıdır. Bu şekilde, hemşireler farklı koruma basamaklarında kadınların şiddetten korunmasına ve toplumda şiddetin azaltılmasına yardımcı olabilirler (Kilci, Seval, & Doğan, 2021; Pinar & Sabancıoğulları, 2019).

Hemşirelerin aile içi şiddetle ilgili rol ve sorumlulukları, çalıştıkları alanlarda çeşitlilik göstermektedir. Bu kapsamda, hemşireler aile içi şiddeti belirlemede etkili bir rol oynamakta ve tıbbi tedavi ile bakımın gerekliliklerini tespit etmektedirler. Ayrıca, şiddetle ilgili verilerin toplanması ve güvenlik planlarının oluşturulması gibi önemli görevleri de üstlenmektedirler. Hemşireler, aile içi şiddet vakalarında gerekli kayıtların tutulmasını sağlayarak, gerektiğinde ilgili disiplinlere yönlendirme yapmaktadırlar. Hemşirelik müdahaleleri, birincil, ikincil ve üçüncül koruma düzeylerini kullanarak, temel sağlık hizmetlerini desteklemektedir (Özcan & Kırca, 2017).

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, toplumun her seviyesinde derin izler bırakan ve ciddi insan hakları ihlali olan bir sorundur. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel boyutlarda kendini gösteren bu şiddet, ataerkil normların ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucudur. Hükümetler, sivil toplum kuruluşları, sağlık çalışanları ve diğer paydaşlar arasında iş birliği yaparak, şiddetin önlenmesi, mağdurlara destek sağlanması ve şiddetin kabul edilemez olduğu konusunda toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Hemşireler, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mücadele edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kadına yönelik şiddette farkındalığı artırmak için düzenledikleri eğitim programları, toplumda şiddet konusunda farkındalık yaratmaya yardımcı olabilir. Ayrıca, kadınları koruyucu sağlık

hizmetlerine erişim konusunda destekleyerek, şiddet mağduru kadınların sağlık ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olabilirler.

Araştırmanın Etik Yönü/Ethics Committee

Approval: Literatür incelemesi yapılmış olup, kullanılan literatür, kaynaklar bölümünde gösterilmiştir

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir /kavram: YS; Tasarım: YS; Danışmanlık: YS; Analiz/Yorum: YS; Kaynak tarama: YS; Makalenin Yazımı: YS; Eleştirel inceleme: YS

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacı herhangi bir çıkar çatışması belirtmemiştir.

KAYNAKLAR

- ADMHDB. (2024a). Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. Adli yardım başvuru formu e-devlet üzerinden erişime açıldı. Retrieved from <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adli-yardim-basvuru-formu-e-devlet-uzerinden-erisime-acildi23082021084359>
- ADMHDB. (2024b). Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. ADM Nedir? Retrieved from <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adm-nedir#:~:text=Adli%20Yard%C4%B1m%20Hizmetleri%20B%C3%BCrosu%2C%20ile,adli%20yard%C4%B1m%20hizmetlerine%20y%C3%B6nlendirilmeleri%20sa%C4%9Flanmaktadır%C4%B1r>
- Akgül, A., & Uğurlu, Ö. (2021). Kadına yönelik şiddetin, şiddeti uygulayan ve mekân bağlamında incelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği. Planlama, 31(1).
- Aktaş, B., Kaya, F., & Daştan Bostancı, N. (2019). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. OPUS International Journal of Society Researches, 14(20), 1448-1474.
- ASHB. (2020). Aile ve Sosyal Hizmetleri Bakanlığı. Kadına Yönelik şiddetle mücadele iv. ulusal eylem planı. Retrieved from <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari/>
- ASHB. (2024). Kadına yönelik şiddetle mücadele 2024 yılı faaliyet planı. Retrieved from <https://www.aile.gov.tr/ksgm/duyurular/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-2024-yili-faaliyet-planlari/>
- Aşkın, E. Ö., & Aşkın, U. (2018). Çalışma yaşamında kadına yönelik mobbing: Bankacılık sektöründe bir araştırma. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 9(24), 255-282.
- Atay, İ. M. (2018). Kadına yönelik şiddet. In D. Kuzugüdenlioğlu Ulusoy (Ed.), Ruh Sağlığının

- Sosyal Boyutu (pp. 59-65). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Aydınalp, E. B. (2020). Varoluşçu özgürlük bağlamında kadın: Simone de beauvoir ve ikinci cinsiyet. *Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies*, 30(2), 465-488.
- Bükecik, E., & Özkan, B. (2018). Kadına yönelik şiddet: toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Çifçi, S., & Yasemin, A. (2022). Kadına yönelik aile içi şiddet ve nedenleri. *Artuklu International Journal of Health Sciences*, 2(2), 1-7.
- Dağcı S, & Ören B. (2019). Cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve sağlık çalışanlarının yaklaşımı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 50(4), 236-240.
- Dikmen, H. A., & Marakoğlu, K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 29(2), 73-79.
- Ferrari, G., Torres-Rueda, S., Michaels-Igbokwe, C., Watts, C., Jewkes, R., & Vassall, A. (2021). Economic evaluation of public health interventions: an application to interventions for the prevention of violence against women and girls implemented by the "what works to prevent violence against women and girls?" Global program. *Journal of interpersonal violence*, 36(21-22), NP11392-NP11420.
- Genç, Y., Altıparmak, İ. B., & Gündüz Ustabaşı, D. (2019). Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.
- Güler, E., & Erbil, N. (2022). Kadına yönelik şiddet, cinsel şiddet ve hemşirenin sorumlulukları. *Androloji Bülteni (Andrology Bulletin)*, 24(3).
- Hacettepe, U. (2014). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. Retrieved from <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAna-RaporKitap26Mart.pdf>.
- HHGM. (2019). Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü. İnsan hakları eylem planı. Retrieved from <https://hhgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/insan-haklari-eylemplani>
- Johnson, M. P. (2017). Patriarchal terrorism and common couple violence: two forms of violence against women. In *Domestic violence* (pp. 3-14): Routledge.
- Kadın Dayanışma Vakfı. (2024). Kadına yönelik şiddet. Retrieved from <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/kadina-yonelik-siddet/>
- Karahan, M. S., Arpacı, F., & Esen, İ. (2022). Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetin uygulanan sosyal politikalar bağlamında bireysel ve toplumsal boyutlarda etkileri. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 36-41.
- Kilci, Ş., Seval, M., & Doğan, N. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin kadına yönelik şiddet belirtilerini tanıyabilme durumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(1), 1-9.
- Klasen, S., & Lamanna, F. (2009). The impact of gender inequality in education and employment on economic growth: new evidence for a panel of countries. *Feminist economics*, 15(3), 91-132.
- McGarry, J., & Ali, P. (2016). Researching domestic violence and abuse in healthcare settings: Challenges and issues. *Journal of research in nursing*, 21(5-6), 465-476.
- MORÇATI. (2024a). Flört şiddeti. Retrieved from <https://morcati.org.tr/flort-siddeti-3/>
- MORÇATI. (2024b). Kadına yönelik şiddet, şiddet türleri. Retrieved from <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>
- Özcan, Ş., & Kırca, N. (2017). Çözümlemeyen sorun: kadına yönelik aile içi şiddet ve hemşirenin rolü. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 87-96.
- Pinar, S. E., & Sabancıoğulları, S. (2019). Nursing and midwifery students’ attitudes towards violence against women and recognizing signs of violence against women. *Int J Caring Sci*, 12(3), 1520-1525.
- Rukiye, A., & Kılınçel, Ş. (2020). Hekimlerin kadına yönelik şiddet ile ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Journal of Contemporary Medicine*, 10(4), 600-608.
- Seçkin, L., Arslan, T., & Selçuk Tarı, K. (2022). Türkiye’de son beş yılda kadına yönelik şiddet: covid-19 pandemisinin etkisi. *humanistic perspective*, 4(1), 28-43.
- Seyrek, M., & Gencer, C. (2022). Kadına yönelik şiddetin veri madenciliği ile analizi: Türkiye uygulaması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 15(1), 75-81.
- Şahin, N. H., & Avcı Başboğa Nihal. (2023). Kadına yönelik şiddet. In N. H. Şahin (Ed.), *Kadın sağlığı hastalıkları ve doğum* (pp. 61-70). İstanbul: Nobel Tıp kitabevleri.
- Şen Küpeli, T. (2024). Kadın çalışanlara yönelik mobbing: Türkiye-İsveç karşılaştırması. In Ç. Demir & N. Çetiner (Eds.), *İş Hayatında Kadın Çalışanlar Türkiye Avrupa Ülkeleri Karşılaştırmaları* (pp. 121-140).
- Tekkas Kerman, K., & Betrus, P. (2020). Violence against women in Turkey: a social ecological framework of determinants and prevention strategies. *Trauma Violence Abuse*, 21(3), 510-526. doi:10.1177/1524838018781104
- UNDP. (2020). Human Development Report 2020, New York. Retrieved from https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/human_development/hdr-2020.html
- UNDP. (2023). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. Kadına yönelik şiddetle mücadele rehber seti. Retrieved from <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-rehber-seti>
- Unesco. (2018). Global education monitoring report gender review 2018: Meeting our commitments to gender equality in education. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261593>
- UNFPA. (2023). UNFPA-TKDF Ev İçi Şiddet Raporu açıklandı! Retrieved from <https://turkiye.unfpa.org/tr/ev-ici-siddet-raporu-basin-bulteni>
- WHO. (2002). World Health Organization. Facts: Intimate Partner Violence. Geneva: WHO. Retrieved from

<https://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/>

WHO. (2024). Kadına karşı şiddet. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>